

ПАВЕЛ ВЕЖИНОВ
ГОСТ

chitanka.info

Това се случи през мартенските отбранителни боеве.

Една сутрин в Гиге, на няколко километра от бойните линии, пристигнаха лека кола и камион и спряха пред щаба на полка. От леката кола слязоха хора за невярване — две възрастни жени в цивилни дрехи и мъж с голф, каскет и златно пенсне, което му придаваше строг и учен вид. От камиона пък се смъкнаха двама младежи със зелени винтяги и веднага почнаха да се оглеждат, като си придаваха нарочно разсеян и равнодушен изглед — санким, голяма работа, като е фронт, да не е кой знае какво чудо. Последен слезе възрастен, кокалест мъж, с увиснали мустаци и с тая незабележима на пръв поглед чернота, която веднага би издала на опитното око локомотивния машинист. Старият човек слезе от камиона, без да бърза, отърси дрехите си и продума:

— Виж, тук — друго!... Усещате ли миризмата на барут?

Двамата младежи кимнаха важно, макар нищо да не усещаха. А на барут наистина понамирисваше. Някъде вдясно трещяха артилерийски залпове и отекваха глухо в далечината. Сражението навярно току-що се бе подкачило и още не се знаеше дали ще се разгори, или ще угасне внезапно като миналия ден. Но изгледът на селото бе съвсем мирен, нищо не подбуждаше към тревожни мисли. По улиците безгрижно сновяха войници, някакъв кандидат-подофицер от тиловите части се учеше да кара велосипед на колело без гуми. При лекия полъх на ветреца изведнъж долетя приятната миризма на кухня. Нямаше нищо тържествено, настръхнало и напрегнато, както очакваха младежите със зелените винтяги; не летяха в никакви посоки загрижени куриери, не притичваха с донесения свръзките. В съседния двор един войник переше партенки и се усмихваше унесено на нещо, което по всяка вероятност се разиграваше в главата му.

— Та туй ли е фронтът? — попита една от жените, като помръдна разочаровано кафявата брадавица върху горната си устна.

В този момент от щаба излезе помощник-командирът на полка, усмихнат като слънчице, весел, сияещ, сякаш не приемаше гости на фронта, а някъде в най-дълбокия тил. Беше току-що обръснат и порязан, ръцете му намирисваха на одеколон.

— Преди минутка ми обадиха, че ще дойдете! — каза той като се ръкуваше. — Е, добре дошли!...

После, като погледна критично препълнения камион, внезапно попита:

— А пликове за писма носите ли?

Гостите го погледнаха учудено.

— Носим! — каза с малко обиден тон човекът с пенснето. — И пликове, и още много други работи!...

— Ние най-голям зор имаме за пликове! — усмихваше се помощник-командирът. — На фронта не можеш да намериш плик дори за цяр... Добре, че момчетата му намериха чалъма — обръщат старите, лепят ги след това, с каквото намерят...

— Кога ще устроим митинга? — попита делово една от жените.

Усмивката на помощника се разшири с още няколко сантиметра.

— Митинг надали ще може! — каза той кротко.

— Ама как така! — стъписа се мъжът с пенснето. — Та нали затова сме дошли чак от България?... Вие, другарю, изглежда, недооценявате колко голямо значение има контактът между бойците, от една страна, и представителите на трудовия народ, от друга...

Докато човекът с пенснето произнасяше тия думи, машинистът едва доловимо се понамръщи.

— Разбира се, че оценявам! — каза весело помощник-командирът и изведнъж си придаде по-важен вид. — Но ако се изходи от обстановката...

— Каква обстановка?

— От бойната обстановка... Полкът е в бойна готовност, след час-два ще заеме резервните позиции... Просто няма време, пък тук се мяркат и месершмити... Да ви кажа правичката, те никак не обичат, когато се събират много хора на едно място...

Сякаш да потвърди думите му, един месершмит се зададе от далечината устремен към селото. Делегацията за раздаване подаръци се прибра предпазливо под тънкия покрив на една селска къща и с плахо любопитство заследи небето. Месершмитът приближаваше неудържимо, ставаше все по-голям и по-черен. Когато наближи съвсем, тихото и спокойно село сякаш пламна, ожесточена противосамолетна стрелба се понесе като стихия към небето. Месершмитът не издържа, отклони се, но всички видяха как откачените бомби полетяха към земята.

— Лягайте! — извика помощник-командирът, макар да знаеше, че бомбите ще паднат далече.

Гостите доста енергично се изпружиха на влажната земя. След експлозията мъжът с пенснето се отказа да настоява повече за митинг. Решиха да стоварят подаръците в един от военните складове и да ги раздадат вечерта, когато боят приключи. Машинистът отиде с подаръците, а другите останаха да пият чай. Пред склада два военни камиона чакаха да бъдат натоварени с муниции, шофьорите закусваха набързо под навеса, като поглеждаха учудено госта със зачервените си от безсъние очи.

— Ти да не си българин? — попита недоверчиво един от тях.

— Ами как? — усмихна се машинистът. — Не личи ли боята?

— Личи, и то как! — зарадва се искрено шофьорът. — Ама си помислих: „Що ще дири тук цивилен българин...“.

— Подаръци ви донесох! — отвърна машинистът не без гордост. — Мъкнем ги чак от България, два пъти счупихме камиона, докато ги докараме...

— Тъй ще дойде то! — обади се скептично вторият шофьор, нисичък, с кисело лице. — Има опасност да излезе много евтино...

— Гледай го човек! — каза с укор машинистът. — Не е за подаръците, а да разберете, че мислим за вас...

След пет минути машинистът вече раздаваше по собствено усмотрение кому вълнени чорапи, кому гащи, кому грижливо изплетен пуловер. Нисичкият шофьор веднага отвори една от кутиите цигари, които машинистът му бе бутнал в ръцете. На вътрешната страна на капака ѝ бе написано с кръгъл момичешки почерк. „Боецо, отмъсти за черните забрадки!“

— Отмъсти! — отново кисело измърмори шофьорът. — Лесно им е отдалече...

— Вярно ли е, че в София имало суинги? — прекъсна го другият шофьор.

— Има — каза машинистът.

— А като е народна власт, защо не ги прати тука да потоварят малко снаряди на камионите... Нищо, че ще им се скъсат жартуерите...

Месершмитът, който бяха прогонили, отново се връщаше, бръмчеше заплашително с моторите си. Нисичкият шофьор го

погледна под око и каза спокойно:

— Ти, чиче, не е зле да мръднеш малко... Ако падне някоя бомба върху складовете, после не могат ти събра парчетата...

— Ти за мене не бери грижа! — каза насмешливо старият работник. — Изкарал съм като картечар цялата минала война, имам четири ордена за храброст...

Когато месершмитът отмина, той съзаклятнически попита:

— А не може ли да стигна някак до позициите?... И без това ще стоим тук до вечерта...

— Не може — каза с несигурен глас първият шофьор.

— Защо бе, човек?

— Ами къде с тия цивилни дрехи?... Нали ще те арестуват още на първия пост...

Все пак, когато след четвърт час тръгна първият камион, в шофьорската кабина бе и старият машинист. Той седеше мълчаливо, оглеждаше всичко с внимателен и опитен поглед. По шосето към позициите отиваха руски войници, една малка танкова колона бе спряла до канавката в очакване на заповед. Машинистът и тях огледа внимателно.

— Бива си ги! — одобри той. — Нашите на Добро поле другояче изглеждаха!...

— Война водят! — отвърна късо шофьорът.

В Чекел не ги пуснаха да влязат, защото селото бе силно обстрелвано с минохвъргачен огън. Върнаха се малко назад и свиха край селското гробище. Докато войниците разтоварваха снарядите, железничарят се сбогува с шофьора.

— Ти май ще го загазиш! — каза загрижено младежът, после махна с ръка. — Пък върви, щом толкова ти се е приискало!

Старият машинист прескочи резервните окопи и влезе в селото. В него имаше доста войници, залегнали плътно зад стените на къщите, за да се запазят, колкото могат, от мините. Машинистът вървеше бавно, оглеждаше всичко. Бойците го гледаха смаяно, някои се провикваха:

— Ей, чичо, ти българин ли си?

— Българин...

— Къде си се разшетал?... Тук да ти не е Борисовата градина?

— Гледай го ти — морук! — учудваше се друг. — Тръгнал по либаде, хич и не се пази!...

— Моята черна кожа куршум не я лови! — шегуваше се добродушно машинистът.

— А как попадна тук?... С подаръците ли?...

— С подаръците...

— Дамски килотки носиш ли?... Да преобуем кандидатчето...

Наистина от една къща подаде за миг лице офицерски кандидат с почти голобрадо лице, но като чу фученето на мините, отново бързо се скри. Старият машинист продължи напред и скоро излезе от селото. На полето по-ясно се чувствуваше пролетта, бледа зеленина бе посипала като с прах дърветата на близката гора. Старият човек крачеше леко и дълбоко поемаше свежия въздух с дъх на барут и пролетна влага. Все пак пътят не му спореше, спираха го често, заговаряха го, увещаваха го да се върне назад. Един нервен и припрян поручик едва не го арестува, но войниците се застъпиха за него и го пропуснаха напред. Само пред артилеристите не му провървя. Артилерийският двубой се бе разгорял с пълна сила и вече не се чуваше нищо, освен глух, непрекъснат тътен. Артилеристите бяха потънали целите в своята страшна и спасителна работа и никой не му обърна внимание. Наоколо почнаха да падат снаряди и дори една гъста серия го накара да полежи няколко минути зад един синор. После той стана и отново продължи напред. Миризмата на барут стана по-остра, вече ясно се чуваше и картечната стрелба. Старият машинист не се наведе дори когато куршумите започнаха застрашително да свирят около него. Той преви стария си гръб едва когато съвсем наближи позициите. Едно малко възвишение имаше пред него и след няколко минути той бе на хребета му. Това, което видя от височината, го накара да пребледнее.

Нашите отстъпваха. Наистина не отстъпваха безредно, а с прибежки, но все пак отстъпваха. За неговото опитно око не беше никак трудно да разбере причините — българските позиции бяха обложени от гъст артилерийски огън. Той виждаше ясно как фонтани пръст излитаха към небето, как снарядите ломят окопите и правят на трески рядката горичка. Все пак никъде пред фронта не се виждаха хитлери, позициите още не бяха пряко атакувани. Това го накара да стисне яростно устни и да побегне с все сила надолу по стръмнината.

— Къде, братлета?

Войниците го гледаха смаяно. Старият машинист веднага забеляза, че не бяха уплашени, никаква паника не се забелязваше в

държането им.

— Ей, чичо, я се наведи! — скараха му се те. — Какво така си щръкнал?

— Къде сте тръгнали, братлета? — викаше гневно старият машинист. — Бягате ли?

— Не бягаме, а отстъпваме! — обади се един фелдфебел-школник. — Има заповед...

— Плюя на такава заповед! — закрещя гневно машинистът. — Пред артилерия отстъпва ли се?... И пред щик не се отстъпва!...

Отнякъде изникна поручик с окаляно лице и сърдити очи и се изправи едва ли не с цял ръст.

— Ти какъв си? — запита той грубо.

— Българин! — отвърна с достойнство старият човек.

— Щом си българин, марш пред мен!

Машинистът погледна мрачно неговия омачкан сукнен пагон, но старото му войнишко чувство за дисциплина изведнъж надделя. Без да каже дума, той обърна костеливия си гръб и тръгна редом с бойците. Поручикът продължаваше да ругае след него:

— Гледай го ти човек!... Разбрал-неразбрал, съвети дава!... Аз бъркам ли ви се оттук във вашите цивилни работи?

Старият човек го чуваше, но мълчеше. Костеливият му гръб още повече се приведе, гъстите му вежди бяха щръкнали сърдито като мустаци. След малко цялата бойна част стигна до резервните позиции и бързо завзе окопите. Машинистът чувствуваше, че сърцето му бие ускорено, краката му бяха отслабнали. Той се облегна на бруствера и внимателно се загледа. Старите позиции все още кипяха от артилерийския огън, гъсти фонтани влажна пролетна пръст летяха на всички посоки. Внезапно отнякъде изникна поручикът и като погледна обиденото му лице, тоя път меко и дружески каза:

— По-зле ли е тука?... Там щяхме да дадем излишни жертви...

— Пред артилерия не се отстъпва! — каза упорито старият човек. — На Дойран две години стояхме в окопите и не помръднахме нито крачка...

В тоя момент като по махване на вълшебна пръчка артилерийският огън на немците изведнъж спря. Едва сега машинистът видя със силните си очи, че вражеската пехота бе вече започнала настъплението. Той наблюдаваше напрегнато: вървяха

прави, нещо и силно, и самоуверено имаше в непоколебимия им марш към българските позиции. Колкото и да беше ядосан, той призна в себе си, че съвсем не по такъв начин настъпваха колониалните полкове на французите в Македония. Поручикът измъкна отнякъде бинокъл, наблюдаваше спокойно и невъзмутимо атаката, по окаляното му лице не трепкаше нито мускул. „Дали пък поручикът не беше прав да ми се скара? — мислеше засрамен старият човек. — Дали не си знаят по-добре от мене работата?“

— Скоро ще ги сгреем! — каза поручикът, като свали бинокъла си. — Нека приближат още!...

Поручикът остави бинокъла си на машиниста и изчезна нанякъде. След малко той се върна и каза кратко:

— Сега почваме!...

И наистина след минутка усилено затракаха тежките картечници на българската част. Оттатък стреляха немските емгета, куршумите им остро свиреха над позициите. Старият машинист не отлепяше поглед от бинокъла — фашистите не трепваха, все така прави и самоуверени идваха насам. Внезапно лявата картечница замълча, гласът ѝ изчезна в общия концерт.

— Какво става там? — попита високо поручикът.

— Убиха Трайчо, господин поручик! — обади се развълнувано някакъв невидим боец.

Поручикът забърза нататък, старият машинист — след него. Бойците тъкмо отместяха убития мерач на картечницата, някакъв войник се суетеше неопитно около замлъкналата картечница. Старият машинист изведнъж се наежи, почувствува как кръвта зашумя в ушите му.

— Може ли аз? — попита той дрезгаво. — Три години съм бил картечар!... Имам ордени!...

— Опитай!... — каза неохотно офицерът. — Може да се опита!...

Старият човек мигновено се прилепи до картечницата. Той поправи малко мерника, прицели се и натисна спусъка. Струваше му се, че е съвсем спокоен, но всъщност ръцете му леко трепереха. Едва когато картечницата заграка, те се успокоиха и влязоха в нейния бърз, отсечен ритъм.

* * *

Към четири часа следобед, когато боят започна да утихва, двама санитарни прибягнаха към тила с тясна брезентова носилка. Санитарният подофицер, който крачеше след тях с дългите си мършави крака, поглеждаше тревожно ранения. Раната беше сериозна, но лицето на стария машинист не издаваше никаква болка. То беше тържествено бледо, спокойно, чувството на изпълнен дълг му бе дало някакво вътрешно озарение на чистота и гордост, което го правеше още по-достойно. Той мълчеше, от време на време отваряше очи и поглеждаше сивото намръщено небе. Едва когато влязоха в Чекел, той внезапно проговори:

— Близо ли е лазаретът?

— През една улица! — каза подофицерът, като се изравни с главата му.

В тоя миг някъде наблизко изтреця снаряд и носачите инстинктивно клекнаха. Старият машинист ги погледна, слаба усмивка се появи на избледнелите му устни.

— Няма страшно! — каза той тихо. — Страшното мина!...

Подофицерът също се усмихна.

„Тоя ще живее! — помисли той с облекчение. — Всички други в лазарета може да умрат, но тоя ще живее...“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.